

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/252/2021
Identifikačné číslo spisu: 8114226176
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:8114226176.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: E. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom E. XX, H., zast. JUDr. Alojzom Naništom, advokátom so sídlom Sládkovičova 8, Prešov, proti žalovaným: 1.) Q. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom T. XXXX/XX, H., 2.) KOOPERATIVA poisťovňa, a. s., Vienna Insurance Group, so sídlom Štefanovičova 4, Bratislava, IČO: 00 585 441, v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy a o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 11C/330/2014, o dovolaní žalovanej v 2.) rade proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 02. marca 2021, č.k. 23Co/7/2020-187, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 02. marca 2021, č.k. 23Co/7/2020-187 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom zo dňa 02. marca 2021, č.k. 23Co/7/2020-187 Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov (ďalej ako „súd prvej inštancie“) zo dňa 19. septembra 2019, č.k. 11C/330/2014-95, ktorým súd prvej inštancie žalovaných v 1.) a 2.) rade zaviazal zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobkyni sumu vo výške 20.000,- eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za neoprávnený zásah do rodinného života, s tým, že plnením jedného žalovaného zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného, žalovaných v 1.) a 2.) rade zaviazal zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobkyni sumu vo výške 1.880,82 eur titulom nákladov spojených s pohrebom manžela s 5,05% ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 25.11.2014 do zaplatenia s tým, že plnením jedného žalovaného zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného. O trovách konania rozhodol tak, že priznal žalobkyni nárok na náhradu trov konania voči žalovaným v plnom rozsahu.

2. Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností prijal správny právny záver. K porušeniu práva na ochranu osobnosti žalobkyne, a to práva na ochranu súkromia a rodinného života, došlo v dôsledku protiprávneho konania žalovaného v 1.) rade, ktorý zavinil dopravnú nehodu pri ktorej usmrtil manžela žalobkyne. Rozsudkom Okresného

súdu Prešov zo dňa 10. augusta 2017, č. k. 5T/88/2012 - 742 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove zo dňa 13. decembra 2018, č. k. 3To/38/2017 - 785, bol uznaný žalovaný 1) uznaný vinným z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1a ods. 2 písm. a) Trestného zákona, za použitia § 138 písm. h) Trestného zákona. Za toto protiprávne konanie mu súd uložil trest odňatia slobody na 2 roky, ktorého výkon podmienene odložil a bola mu stanovená skúšobná doba na 3 roky a 6 mesiacov. Zároveň mu bol uložený trest zákazu činnosti riadiť všetky druhy motorových vozidiel na 3 roky a 6 mesiacov. Nečakaným úmrtím manžela žalobkyne došlo k vážnemu zásahu do jej osobnostných práv, pričom následok zásahu je nezvratný.

3. Krajský súd uviedol, že základnými kritériami určenia výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti sú závažnosť vzniknutej ujmy, ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (ktoré môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila). V dôsledku neoprávneného zásahu žalovaného v 1.) rade, došlo v danom prípade k násilnému prerušeniu rodinných a citových väzieb vyplývajúcich predovšetkým z intenzity vzťahu žalobkyne s manželom. Táto intenzita je daná už len tým, že boli manželmi 30 rokov, a keďže ich manželstvo bolo bezdetné, o to viac boli vzájomne na seba naviazaní, pričom všetok voľný čas trávili spoločne. Žalobkyňa pocítila stratu aj po finančnej stránke, keď bola nútená presťahovať sa zo spoločného 3-izbového bytu do 1-izbového bytu. V konaní bolo nepochybne preukázané, aký negatívny vplyv mala smrť manžela na život žalobkyne, ktorá v dôsledku straty manžela je sledovaná na psychiatrickej ambulancii u MUDr. S. U.. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní správne prijal právny záver, že konaním žalovaného v 1.) rade došlo k usmrteniu manžela žalobkyne, čím nastal nereparovateľný následok a žalobkyňa stratila akúkoľvek možnosť rozvíjať a naplňať svoj ďalší manželský život, a tak uspokojovať aj svoje vlastné citové potreby. Následky protiprávneho konania žalovaného v 1.) rade v danom prípade nebolo možné odstrániť morálnou satisfakciou, bolo potrebné prihliadať na intenzitu, rozsah a trvanie zásahu pri zohľadnení vzťahu žalobkyne a jej nebohého manžela.

4. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd prvej inštancie pri určení výšky priznanej nemajetkovej ujmy správne zohľadnil jednak závažnosť ujmy, ale aj to, v akej miere vo vzťahu k žalobkyňi uvedená satisfakcia by mohla pôsobiť na zmiernenie zásahu tak, aby nepôsobila na žalovaných likvidačne. Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že žalovaný v 1.) rade svojim protiprávnym konaním zavinil dopravnú nehodu, následkom ktorej zahynul manžel žalobkyne, čím závažným spôsobom zasiahol do súkromia žalobkyne. Súčasťou práva na súkromie je aj rodinný život, ktorý zahŕňa vzťahy medzi blízkymi príbuznými, ktorou žalobkyňa nepochybne vo vzťahu k manželovi je, pričom strata manžela žalobkyne z vyššie uvedených dôvodov nepochybne je neodčiniteľnou ujmov, postihujúcou žalobkyňu. Preto náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie, považoval za primerané zadost'učinenie. Odvolací súd sa stotožnil so súdom prvej inštancie aj s výškou poskytnutej náhrady 20.000,- eur. Súd prvej inštancie pri určení výšky náhrady správne prihliadal na závažnosť vzniknutej ujmy žalobkyne a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

5. V konaní bolo preukázané, že smrť manžela žalobkyne bola spôsobená dopravnou nehodou spôsobenou žalovaným v 1.) rade. Zavinenie žalovaného bolo preukázané trestným rozsudkom Okresného súdu Prešov zo dňa 10.08.2017, č. k. 5T/88/2012 - 742 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove zo dňa 13.12.2018, č. k. 3To/38/2017 - 785. Citovanými rozhodnutiami bol žalovaný v 1.) rade uznaný vinným, že dňa 10.10.2011, v Prešove viedol v klesajúcom úseku cesty ulice J. smerom k ulici A. F., osobné motorové vozidlo značky I. I EVČ: PO XXX L., vozidlo viedol vyššou rýchlosťou, ako bola dovolená (65 km/h) a zrazil chodca - manžela žalobkyne, prechádzajúceho cez cestu spoza radu zaparkovaných vozidiel z pravej stany v smere jazdy vozidla, pričom chodec utrpel zranenie, ktorému podľahol. Podľa názoru odvolacieho súdu, uvedené trestné rozhodnutia jednoznačne preukazujú príčinnú súvislosť medzi konaním žalovaného v 1.) rade a smrťou nebohého manžela žalobkyne. V trestnom konaní sa súdy dôsledne zaoberali a vysporiadali nielen s otázkou ustálenia viny, ale aj s dôvodmi, pre ktoré posudzovaná trestná činnosť bola právne kvalifikovaná podľa § 149 ods. 2 písm. a) Trestného zákona, teda ako prečin usmrtenia spáchaný závažnejším spôsobom konania, t.j., že žalovaný v 1.) rade porušil dôležitú povinnosť uloženú mu zákonom o cestnej premávke, keď v uzavretej obci s

maximálne dovolenou rýchlosťou do 50 km/hod., túto prekročil za situácie, že išlo o večernú dobu na mestskom sídlisku v mieste, kde ústi chodník určený pre chodcov prichádzajúcich z časti sídliska J. a v mieste, kde po oboch okrajoch vozovky boli odstavené motorové vozidlá a kde je možné predpokladať pohyb chodcov, či osôb z vystupujúcich vozidiel.

6. S odvolacími námietkami žalovaných vo vzťahu k spoluzavineniu nebohého manžela žalobkyne sa vysporiadal súd prvej inštancie v bode 63. rozsudku. Je potrebné vziať do úvahy pomer spoluzavinenia nebohého manžela žalobkyne k pomeru spoluzavinenia žalovaného ako vodiča. Žalovaný v 1.) rade ako vodič, porušil dôležitú povinnosť uloženú mu zákonom o cestnej premávke, keď v uzavretej obci s maximálne dovolenou rýchlosťou do 50 km/hod., túto prekročil, t. j. nevedol motorové vozidlo rýchlosťou predpísanou za situácie, že išlo o večernú dobu na mestskom sídlisku v mieste, kde ústi chodník určený pre chodcov a v mieste, kde po oboch okrajoch vozovky boli odstavené motorové vozidlá a kde je možné predpokladať pohyb chodcov, či osôb z vystupujúcich vozidiel. Takto vymedzené porušenie dôležitej povinnosti žalovaného ako vodiča postačuje na záver o naplnení kvalifikačného znaku závažnejším spôsobom konania podľa § 138 písm. h) Trestného zákona. Naproti tomu, ak nebohý chodec prechádzal mimo prechodu pre chodcov, pri takomto konaní nedochádza k ohrozeniu iných osôb. Z uvedeného jednoznačne vyplýva omnoho závažnejšie porušenie povinností na strane žalovaného v 1.) rade, t.j. vodiča, ako u nebohého chodca. Navyiac žalobkyňa si mohla v predmetnom konaní uplatniť vyššiu náhradu a pri výške žalobkyňou uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, správne postupoval súd, ak v žiadanej výške žalobkyňi priznal 20.000,- eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Súd prvej inštancie prihliadal na veľkú psychickú ujmu na strane žalobkyne, ale aj na okolnosti na strane žalovaného v 1.) rade, keď z jeho strany išlo o konanie neúmyselné, avšak s poukazom na to, že v čase nehody nevedol motorové vozidlo rýchlosťou predpísanou, ale vyššou rýchlosťou, čo vyplynulo z trestného konania. Odvolací súd sa preto stotožnil so súdom prvej inštancie, že suma 20.000,- eur je primeranou náhradou za neoprávnený zásah do práv žalobkyne, a to aj s prihliadnutím na konanie samotného nebohého.

7. K odvolacej námietke žalovaných o premlčaní uplatneného nároku odvolací súd zdôraznil, že žalobkyňa v predmetnom konaní uplatnila dva samostatné nároky, t. j. nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a nárok na náhradu škody vo výške 1.880,82 eur s príslušenstvom titulom nákladov spojených s pohrebom. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnený na základe § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe. Začiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby náhrady za nemateriálnu ujmu, je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Keďže k zásahu do osobnostných práv žalobkyne došlo smrťou manžela dňa 10. októbra 2011, nasledujúcim dňom začala plynúť trojročná všeobecná premlčacia doba, ktorá uplynula 11. októbra 2014. Žaloba bola podaná na súde dňa 26. septembra 2014, teda vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe. Táto trojročná premlčacia doba sa uplatní v zmysle § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. aj voči poisťovateľovi. Ustanovenie § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. je potrebné totiž vykladať tak, že poistenie zodpovednosti v zmysle tohto zákona kryje aj nároky pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu im spôsobenej nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka a títo pozostalí môžu svoje nároky v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. uplatniť priamo proti poisťovateľovi, a to rovnako ako všetky ostatné nároky na náhradu škody (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 17.04.2008, sp. zn. 3Cdo/234/2017).

8. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú ani námietku premlčania vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody titulom nákladov spojených s pohrebom. Žalobkyňa si v adhéznom konaní včas a riadne uplatnila nárok na náhradu škody voči žalovanému v 1.) rade, vtedy ako obvinenému vo výške 2.998,- eur. Ak nemajetková ujma je likvidovaná z povinného zmluvného poistenia, potom aj náhrada nákladov spojených s pohrebom je likvidovaná z povinného zmluvného poistenia. Ak poškodená v trestnom konaní sp.zn. 5T/88/2012 Okresného súdu Prešov uplatnila nárok na náhradu škody riadne a včas, potom s poukazom na povinné zmluvné poistenie tento nárok je včas uplatnený aj vo vzťahu k žalovanej v 2.) rade. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa žalobou podanou na súde dňa 26. septembra 2014, si

uplatnila náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom súd prvej inštancie uznesením zo dňa 19.12.2014, č. k. 11C/330/2014 - 21, prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vo veci vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 5T/88/2012, teda vo veci proti žalovanému v 1.) rade, pričom tento v predmetnom konaní bol uznaný vinným z prečinu usmrtenia a podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku a poškodená žalobkyňa bola so svojim nárokom na náhradu škody odkázaná na civilný proces. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť 13. decembra 2018 a žalobkyňa po skončení trestného konania, uplatnila nárok na náhradu škody titulom nákladov spojených s pohrebom v predmetnom konaní dňa 06. mája 2019, teda nepochybne v rámci dvojročnej premlčacej doby, ktorá začala plynúť od právoplatnosti rozsudku vo veci sp.zn. 5T/88/2012. Pokiaľ ide o výšku priznanej náhrady škody titulom nákladov za pohreb a pomník súd v bode 48 rozsudku odôvodnil ako dospel k priznanej výške škody.

9. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná v 2.) rade (ďalej len „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzovala z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), resp. c) CSP.

10. Dovolateľka poukázala na to, že odvolací súd pri stanovení výšky náhrady za nemajetkovú ujmu nepostupoval v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou odvolacieho súdu, ktorej sa pridriavajú aj nižšie súdy, navyše bez dôkladného odôvodnenia odvolacieho súdu.

11. Dovolateľka poukázala na judikát R 29/2001: „Samotná závažnosť ujmy vzniknutej v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri určení tejto výšky musí súd prihliadať aj na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva. Tieto okolnosti môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila.“ A teda súd musí zohľadniť aj správanie postihnutej osoby a toto premietnuť do výšky priznanej nemajetkovej ujmy, a to bez ohľadu na to, či si žalobkyňa mohla alebo nemohla žiadať aj vyšší nárok na odškodnenie svojej nemajetkovej ujmy. Odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie, nevzal vôbec do úvahy skutkové okolnosti prípadu, kedy nebohý manžel prechádzal cez cestu mimo prechodu pre chodcov v mieste, kde pracoval, a musela mu byť známa dopravná situácia v danom mieste, ako aj nebezpečenstvo vyplývajúce zo zaparkovaných motorových vozidiel na nepovolenom mieste. Navyše prechod pre chodcov bol v blízkosti inkriminovaného miesta dopravnej nehody, nebohý manžel žalobkyne ho napriek tomu nevyužil. Odvolací súd sa zamerl výlučne na zavinenie žalovaného v 1.) rade, pričom z výsledkov dokazovania v trestnom konaní vyplynulo, že podiel na vzniku kolíznej situácie mal aj nebohý manžel žalobkyne. Okrem vodiča motorového vozidla je aj chodec účastníkom cestnej premávky, a teda okrem všeobecnej prevenčnej povinnosti, je tiež povinný dodržiavať pravidlá cestnej premávky. V zmysle § 53 zák. č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke je chodec pri prechádzaní cez cestu povinný prednostne použiť priechod pre chodcov, nadchod alebo podchod. Chodec nesmie vstupovať na vozovku, a to ani pri použití priechodu pre chodcov, ak vzhľadom na rýchlosť a vzdialenosť prichádzajúcich vozidiel nemôže cez vozovku bezpečne prejsť. Mimo priechodu pre chodcov sa smie cez vozovku prechádzať len kolmo na jej os. Chodci smú prechádzať cez vozovku mimo priechodu pre chodcov, len ak s ohľadom na vzdialenosť a rýchlosť jazdy prichádzajúcich vozidiel nedonútia ich vodičov na zmenu smeru alebo rýchlosti jazdy. Pred vstupom na vozovku sa chodec musí presvedčiť, či tak môže urobiť bez nebezpečenstva. Dovolateľka namietala, že odvolací súd vyššie uvedené okolnosti v rozpore s ustálenou judikatúrou opomenul zohľadniť pri rozhodovaní o výške priznanej nemajetkovej ujmy, čo iba stručne odôvodnil tým, že porušenie povinností nebohého manžela žalobkyne nebolo také závažné, ako porušenie povinností vodiča, nakoľko chodec pri takomto konaní neohrozuje iné osoby. Prítom aj porušenie povinností chodca ako účastníka cestnej premávky môže ohroziť iné osoby. Dovolateľka prítom v odvolacom konaní poukazovala aj na rozhodnutia nižších súdov, ktoré striktné vychádzajú z vyššie citovaného judikátu. Z ustálenej rozhodovacej praxe súdov je zrejmé, že aj otázka spoluzavinenia usmrtenej osoby je podstatná pri rozhodovaní o výške uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Dovolateľka poukazovala napr. na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp.zn. 12Co/215/2018 z 26. júla 2019. S ohľadom na princíp proporcionality, dovolateľka poukazovala aj na niektoré súdne rozhodnutia v obdobných veciach, a to rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Co/178/2018 z 29. apríla 2019, rozsudok Krajského súdu v Nitre sp.zn. 9Co/273/2018 zo dňa 26. septembra 2019, rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn.

18Co/188/2018 z 24. apríla 2019, rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10Co/38/2017 z 28. marca 2019.

12. K spoluzavineniu (analogicky aplikovanému na nemajetkovú ujmu) dovolateľka uviedla, že súd je povinný v súlade s § 441 Občianskeho zákonníka v konaní o žalobách na náhradu škody aj bez návrhu skúmať či sú dané dôvody pre obmedzenie zodpovednosti žalovaného v dôsledku spoluzavinenia poškodeného (R 22/1979). Škodca zodpovedá za škodu len v tom rozsahu, v akom je jeho konanie alebo v príčinnej súvislosti so škodlivým následkom. Ak sa podieľa na vzniku škody i poškodeného, prípadne akékoľvek okolnosti na jeho strane, ktoré sú vo vzťahu príčinnej súvislosti s následkom, v tom rozsahu nemôže byť daná zodpovednosť žalovaného. Poškodenému sa pripočítajú všetky okolnosti na jeho strane, ktoré prispeli ku škodlivému následku, bez ohľadu na to, či boli zavinené alebo nie. Ak bola škoda spôsobená aj konaním poškodeného, či objektívnymi okolnosťami na strane poškodeného, v tomto rozsahu je vylúčená zodpovednosť škodcu. Chýba totiž jeden zo základných predpokladov zodpovednosti za škodu, a to príčinná súvislosť medzi vznikom škody a protiprávnym konaním škodcu, za ktorú žalovaný zodpovedá na objektívnom princípe (rozsudok NS SR z 19.3.2008, sp. zn. 25 Cdo 657/2006, uznesenie NS SR z 15.7.2008, sp. zn. 25Cdo/1500/2006).

13. Ďalej dovolateľka namietala, že žalobkyňa si okrem nároku na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnila aj nárok na náhradu škody za uhradené pohrebné náklady. K premlčaniu nároku na náhradu pohrebných nákladov dovolateľka poukázala na to, že odvolací súd postupoval v rozpore s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, keď otázku premlčania nároku na náhradu škody titulom pohrebných nákladov vyhodnotil s odôvodnením, že ak si žalobkyňa včas uplatnila nárok na náhradu pohrebných nákladov v trestnom konaní voči žalovanému v 1.) rade, uplatnila si ho včas aj voči jeho poisťovateľovi. Takýto argument nemá oporu v povahe nárokov, ktoré si žalobkyňa uplatňovala voči žalovaným, čo sa premietlo aj do nesprávneho výroku súdneho rozhodnutia, kedy žalovaní boli nesprávne zaviazaní plniť spoločne a nerozdielne. Je pritom nepochybné, že nároky si žalobkyňa v konaní uplatňovala voči žalovanému v 1.) rade na základe odlišného právneho titulu ako voči žalovanej v 2.) rade zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o PZP“). Dovolateľka v odvolacom konaní poukazovala na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp.zn. 13Co/1028/2013 zo dňa 17.decembra 2013, potvrdený uznesením Najvyššieho súdu SR so. zn. 5Cdo/117/2014 zo dňa 17. marca 2016. Odvolací súd nesprávne argumentoval, že žalobkyňa si nároky uplatnila včas v trestnom konaní, pritom nebral do úvahy, že žalovaná poisťovňa nebola účastníčkou uvedeného trestného konania, o uplatnených nárokoch ani nemala vedomosť, preto nemohlo voči nej dôjsť k spočítaniu premlčacej lehoty.

14. K prípustnosti dovolania podľa § 420 f) CSP dovolateľka uviedla, že táto je založená nedostatočným odôvodnením súdnych rozhodnutí. K výške nároku na pohrebné náklady, dovolateľka jeho dôvodnosť vo svojom odvolaní argumentovala s poukazom na relevantnú právnu úpravu, čo však odvolací súd odignoroval a z jeho rozhodnutia teda nie je zrejmé, prečo bol žalobkyni priznaný nárok na náhradu pohrebných nákladov v ňou požadovanej výške. Dovolateľka poukazovala na § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP a § 449 ods. 2 Občianskeho zákonníka zo znenia ktorých vyplýva, že sa v rámci tohto nároku nehradia všetky náklady v skutočne vynaloženej výške, ale náhrada týchto nákladov je obmedzená hľadiskom primeranosti. Posúdenie primeranosti nákladov spojených s pohrebom je úlohou súdu, ktorý je pri tomto posúdení viazaný limitmi stanovenými v právnych predpisoch, ktorým je aj Nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z.z. Výška nákladov na pohreb sa na základe § 2 Nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z. určuje podľa pracovnoprávných predpisov, t.j. zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý limitoval pre rok 2011 výšku náhrady nákladov spojených s pohrebom maximálnou paušálnou sumou 2.366,30 eur, a teda súdom priznaný doplatok spolu s už dovolateľkou poskytnutou úhradou prevyšuje zákonom stanovenú maximálnu paušálnu sumu, pričom žalobkyňa dovolateľke vynaloženie nákladov nad sumu 1.569,24 eur ani v súlade s § 4 ods. 2 písm. a) zák. o PZP nepreukázala. Dovolateľka navrhovala, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

15. Žalobkyňa vo vyjadrení k podanému dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalovanej v 2.)

rade odmietol ako neprípustné. Poukázala na to, že odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozsudku dôsledne zaoberal námietkami žalovanej v 2.) rade vo vzťahu k nároku na náhradu pohrebných nákladov, k dôvodnosti, k premlčaniu aj k výške nároku na pohrebné náklady. Spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Podľa žalobkyne z obsahu podaného dovolania vo vzťahu k tomuto dovolaciemu dôvodu nevyplýva, že by dovolateľka postupovala pri vymedzení tohto dovolacieho dôvodu správne, resp. tak, aby jej dovolanie bolo prípustné podľa tohto dovolacieho dôvodu. Nekonkretizovala právnu otázku riešenú odvolacím súdom, neuviedla, ako ju riešil odvolací súd, nevysvetlila, v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a neuviedla, ako mala byť táto otázka správne riešená. S námietkou o spoluzavinenie sa odvolací súd vysporiadal v bodoch 48. až 49. odôvodnenia svojho rozhodnutia. Odvolací súd sa dôsledne zaoberal aj námietkou premlčania nároku na náhradu pohrebných nákladov v bodoch 53. až 54. odôvodnenia rozsudku. Z obsahu podaného dovolania žiadnym spôsobom nevyplýva ani vymedzenie právnej otázky, ktorá by mala byť dovolacím súdom riešená rozdielne.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), za splnenia podmienky ustanovenej v § 429 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej v 2.) rade je dôvodné.

17. V danom prípade dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z § 420 písm. f) CSP a zároveň z § 421 ods. 1 písm. a), resp. c) CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

18. Dovolací súd poukazuje na závery zjednocujúceho stanoviska, ktoré prijalo Občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3. decembra 2015 pod R 2/2016, podľa ktorého: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 01. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne. V danom prípade odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku vo vzťahu k priznanej výške náhrady škody titulom nákladov spojených s pohrebom síce poukázal na bod 48. rozsudku súdu prvej inštancie, poskytol odpovede na argumenty žalovanej v 2.) rade vo vzťahu k priznanej výške náhrady škody. Dovolanie žalovanej v 2.) rade za takejto situácie nebolo podľa § 420 písm. f) CSP dôvodné. Odvolací súd procesným postupom nezneumožnil žalovanej 2), aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Skutkový stav bol súdom prvej inštancie a odvolacím súdom dôsledne a podrobne zistený.

19. V danom prípade dovolací súd zistil odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej činnosti v zmysle § 421 ods. 1, písm. a) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

20. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej dovolací súd už určitú právnu otázku vyriešil, rozhodovanie jeho senátov sa ustálilo na zvolenom riešení tejto otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. Najvyšší súd k tomu v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím

súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená".

21. V danom prípade žalovaná v 2.) rade v dovolaní vymedzila právnu otázku, ktorá môže byť právne významná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Išlo o otázku zohľadnenia správania postihnutej osoby pri určení výšky priznanej nemajetkovej ujmy príbuzným obetí dopravných nehôd. Zostalo posúdiť, či ide o otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, na ktorú dovolateľka zároveň poukázala. Dovolateľka poukázala na judikát R 29/2001.

22. Ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/6/2017, 6Cdo/21/2017, 7Cdo/101/2018).

23. Žalobkyňa sa žalobou po úprave domáhala zaplataenia spolu sumy 21.880,82 eur s príslušenstvom, zloženej z dvoch nárokov. Prvým je suma 20.000,- eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch na základe dopravnej nehody, pri ktorej došlo k úmrtiu manžela žalobkyne a suma 1.880,82 eur s príslušenstvom titulom náhrady škody titulom nákladov vzniknutých žalobkyňi v súvislosti s pohrebom jej nebohého manžela, t.j. poškodeného pri dopravnej nehode. Okresný súd Prešov rozsudkom č.k. 5T/88/2012-742 zo dňa 10. augusta 2018 uznal vinným žalovaného v 1.) rade ako obvineného z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákona za použitia § 138 písm. h) Trestného zákona. Uznesením Krajského súdu v Prešove, č. k. 3To/38/2017-785 zo dňa 13.12.2018, boli odvolania prokurátora, obžalovaného a poškodenej zamietnuté. V predmetnom trestnom konaní boli vypracované 3 znalecké posudky, na základe ktorých odvolací súd uzavrel, že súd prvej inštancie k posúdeniu spoluzavinenia poškodeného vo vzťahu k výške nemajetkovej ujmy uviedol v bode 63. rozsudku, že „Čo sa týka argumentácie žalovaného v 1. rade vo vzťahu k zavineniu nebohého súd konštatuje, že aj napriek skutočnosti, že chodec prechádzal mimo prechodu pre chodcov je z elementárnej logiky jasné, že je to vždy vodič motorového vozidla, ktorý je vo „výhodnejšej“ pozícii, keďže je chránený samotným motorovým vozidlom. V danom prípade navyše žalovaný v 1. rade - vodič bezспорu nevedol motorové vozidlo rýchlosťou predpísanou, ale vyššou rýchlosťou, čo vyplynulo aj v trestnom konaní." Následne odvolací súd k posúdeniu spoluzavinenia poškodeného vo vzťahu k výške nemajetkovej ujmy uviedol v bode 49. napadnutého rozsudku, že „je potrebné vziať do úvahy pomer spoluzavinenia nebohého manžela žalobkyne k pomeru spoluzavinenia žalovaného ako vodiča. V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že žalovaný ako vodič, porušil dôležitú povinnosť uloženú mu zákonom o cestnej premávke, keď v uzavretej obci s maximálne dovolenou rýchlosťou do 50 km/hod., túto prekročil, t. j. nevedol motorové vozidlo rýchlosťou predpísanou za situácie, že išlo o večernú dobu na mestskom sídlisku v mieste, kde ústi chodník určený pre chodcov a v mieste, kde po oboch okrajoch vozovky boli odstavené motorové vozidlá a kde je možné predpokladať pohyb chodcov, či osôb z vystupujúcich vozidiel. Naproti tomu, ak nebohý chodec prechádzal mimo prechodu pre chodcov, pri takomto konaní nedochádza k ohrozeniu iných osôb. Z uvedeného jednoznačne vyplýva omnoho závažnejšie porušenie povinností na strane žalovaného vodiča, ako u nebohého chodca. Navyiac v súlade s citovanými rozhodnutiami súdov o výške priznanej nemajetkovej ujmy odvolací súd poznamenáva, že žalobkyňa si mohla v predmetnom konaní uplatniť vyššiu náhradu a pri výške žalobkyňou uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, správne postupoval súd, ak v žiadanej výške žalobkyňi priznal 20.000,- eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch." Postup a rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto časti nemožno považovať za správne. Zo samotného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia však nevyplýva, že by súdy nižších inštancií skutočne posúdili mieru spoluzavinenia poškodeného a túto následne aj zohľadnili pri určovaní výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, pričom nestačí strohé konštatovanie, že treba prihliadať aj na mieru zavinenia poškodeného, ale táto miera sa musí posúdiť aj v skutočnosti.

V nadväznosti na judikát R 29/2011 dovolací súd konštatuje, že ak odvolací súd nezohľadnenie spoluzavinenia chodca dôvodil nízkou výškou uplatňovanej náhrady nemajetkovej ujmy, táto argumentácia neobstojí. V zmysle zásady iudex ne eat ultra petita partium, (§ 216 ods.1 CSP v spojení s § 215 ods.1 CSP) sa skutkové okolnosti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života zavinením dopravnej nehody (§ 13 ods.2 OZ) musia posudzovať vo vzťahu k nároku uplatnenému k žalobe, ktorý nárok predstavuje množinu 100% pre skutkové okolnosti zisťované dokazovaním. Je úlohou určiť vzájomný pomer okolností u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila.

24. V súvislosti s touto dovolacou námietkou dovolací súd poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 1Cdo/77/2009, podľa ktorého „Na to, aby žalobcovia mohli byť úspešní pri uplatňovaní nároku na ochranu ich osobnosti podľa § 13 OZ v prípade, keď žalovaný neoprávnené (protiprávne) zasiahol do ich osobnostných práv zavinením dopravnej nehody, pri ktorej zahynul ich blízky príbuzný, nie je zásadne nutné, aby konanie samej dotknutej osoby (nebohého syna a brata žalobcov) muselo byť po právnej stránke bezzávadné. V súlade s citovaným ustanovením § 13 ods. 1 OZ na to, aby oprávnená osoba mala právo domáhať sa ochrany osobnosti, sa vyžaduje a zároveň stačí, aby išlo o neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti. V prípade existencie takéhoto neoprávneného zásahu ide potom o objektívnu zodpovednosť, bez ohľadu na zavinenie. Správanie samej dotknutej osoby pri neoprávnenom zásahu sa stáva právne významným až pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 OZ), ktorú výšku určuje súd podľa závažnosti ujmy a podľa okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo (§ 13 ods. 3 OZ). Týmito okolnosťami sú nielen okolnosti na strane samotného škodcu, ale súčasne sú to aj okolnosti na strane dotknutej osoby, na ktoré okolnosti správne súdy nižších súdov prihliadali.“ Dovolateľkou nastolené otázky boli najvyšším súdom posudzované v súlade so závermi vyjadrenými v uvedenom rozhodnutí aj v rozhodnutí R 29/2001, v zmysle ktorého „Samotná závažnosť ujmy vzniknutej v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri určení tejto výšky súd musí prihliadnúť aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Tieto okolnosti môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila.“ Tieto rozhodnutia považuje dovolací súd za rozhodnutia, ktoré predstavujú ustálenú rozhodovaciu prax v riešení otázky zohľadnenia miery spoluzavinenia poškodeného pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch, od ktorej sa odvolací súd v tomto spore odklonil. Na základe uvedeného, teda bolo v tejto časti dovolanie žalovanej v 2.) rade podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP prípustné i dôvodné. V danom prípade odvolací súd musí určiť percentuálny podiel poškodeného na vzniku dopravnej nehody, ktorá bola príčinou zásahu do práva na súkromný rodinný život žalobkyne a jej zosnulého manžela. Napriek tomu, že tento podiel poškodeného nebol rozhodujúcou príčinou dopravnej nehody, zo znaleckého posudku vyplýva, že objektívne sa podieľal na vzniku nehodového deja. Obsah znaleckého posudku naznačuje, že tento podiel nebol výrazný, ale musí byť odvolacím súdom určený.

25. Dovolací súd ďalej konštatuje existenciu dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 ods.1, písm. a) CSP v časti výroku o nároku žalobkyne na náhradu škody titulom nákladov spojených s pohrebom. Dovolateľka správne poukazovala na § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP a § 449 ods. 2 Občianskeho zákonníka zo znenia ktorých vyplýva, že sa v rámci tohto nároku nehradia všetky náklady v skutočne vynaloženej výške, ale náhrada týchto nákladov je zákonom limitovaná. Posúdenie primeranosti nákladov spojených s pohrebom je úlohou súdu, ktorý je pri tomto posúdení viazaný limitmi stanovenými v právnych predpisoch, ktorým je aj Nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z.z. Výška nákladov na pohreb sa na základe § 2 Nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z. určuje podľa pracovnoprávných predpisov, t.j. podľa § 101 ods.1,3 zák. č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení.

26. Dovolací súd nepovažoval dovolanie dôvodné ohľadne tvrdeného premlčania prvého nároku voči žalovanému 2). Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života zavinením dopravnej nehody (§ 13 ods.2 OZ) je nárokom hradeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú

prevádzkou motorového vozidla (ďalej „zák. č. 381/2001 Z.z.“). Podľa § 104 OZ pri právach na plnenie z poistenia začína plynúť premlčacia doba za rok po poistnej udalosti. Poistná udalosť (dopravná nehoda) nastala dňa 10.10.2011. Žaloba bola proti obom žalovaným podaná na Okresnom súde v Prešove dňa 26.09.2014.

27. Pokiaľ ide o premlčanie nároku na náklady spojené s pohrebom vo výške 1880,82 € s prísl., ten bol uplatnený žalobkyňou na súde elektronickým podaním zo dňa 06.05.2019 (čl.60), po uplynutí 3 ročnej premlčacej doby. K uvedenej právnej otázke existuje prejudikatúra najvyššieho súdu, a to rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. apríla 2020 sp. zn. 5Cdo/102/2017, podľa ktorého: „Dovolací súd zastáva názor, že uvedená interpretácia § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. a z nej vyvodенý právny záver je nesprávny. Toto ustanovenie (ktoré má charakter lex specialis) je potrebné vykladať tak, že na premlčanie nároku na náhradu škody, a ako vyplýva z vyššie uvedeného odôvodnia (bod 14 odôvodnenia) i na premlčanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy platí rovnaká právna úprava vo vzťahu k osobe, ktorá škodu spôsobila (škodcovi) i vo vzťahu k poisťovateľovi (poisťovní) tejto osoby a to v tom smere, že vo vzťahu k obidvom subjektom sa aplikuje právna úprava premlčania vyplývajúca z ustanovenia § 101 Občianskeho zákonníka (ktorá má charakter lex generalis), podľa ktorej sa toto právo premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, pretože právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, je právom majetkovej povahy (viď napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2012 sp. zn. 2Cdo/194/2011, publikovaný pod R 58/2014, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 17. februára 2011 sp. zn. 5Cdo/265/2009, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 17. februára 2017, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. novembra 2017 sp. zn. 8Cdo/24/2017, ale i uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. septembra 2013, sp. zn. IV. ÚS 542/2013-18). Inak povedané, uvedené ustanovenie upravuje (iba) to, že vo vzťahu k obidvom subjektom sa uplatňuje rovnaká právna úprava dĺžky premlčacej doby, ale v žiadnom prípade ho nemožno interpretovať tak, že napr. eventuálne spočívanie plynutia premlčacej doby týkajúce sa jedného subjektu predstavuje automaticky spočívanie plynutia premlčacej doby týkajúce sa druhého subjektu. Objektívne môže nastať situácia (ako v prejednávanej spore), keď si poškodený (resp. poškodení) uplatnil (uplatnili) nárok v trestnom konaní voči osobe, ktorá škodu spôsobila (škodcovi) a teda v takom prípade logicky dôjde k spočívaniu premlčacej doby (len) vo vzťahu k tejto osobe.“ K totožnému záveru dospel Najvyšší súd SR v uznesení sp.zn. 4Cdo/146/2020 zo dňa 21. októbra 2020. K uvedenému je nevyhnutné poznamenať, že ide o premlčanie priameho nároku poškodeného voči poisťovní (§ 15 ods.2 zák.č. 381/2000 Z.z.), ktoré sa však nedotýka povinnosti poisťovne poskytnúť poistné plnenie za poisteného (v mene poisteného) poškodenému (§ 4 ods.2, písm. a) zák.č. 381/2000 Z.z.), a to na základe rozsudku vydanému iba voči poistenému.

28. Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). V ďalšom konaní je nevyhnutné vec prejednať prednostne, keďže konanie pred súdom prvej inštancie začalo v roku 2014.

29. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

30. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.